

Hvordan skal norske vannverk forholde seg til EUs vannkvalitetsdirektiver?

Av Tormod Skjøren

Tormod Skjøren er sjefsingeniør i FREVAR (Fredrikstad Vann, Avløp og Renovasjonsselskap)

Innlegg på FAGTREFF i Norsk Vannforening 19. september 1994

Forholdet til EUs vannkvalitetsdirektiv

Norske vannverk skal forholde seg til norske drikkevannsforskrifter og ikke til EU-direktivet. Norske myndigheter skal påse at norske normer følger EU-direktivet. Dette gjelder uavhengig om Norge blir medlem av EU eller ikke fordi EØS-avtalen også binder Norge.

Foreløpig er det ikke kommet nye krav overfor vannverk som følge av EØS eller EU. Næringsmiddelindustrien har imidlertid allerede fått nye krav, og vi vet at vannverkene vil få endrede krav etterhvert. Vannverkene og særlig da de som leverer vann til næringsmiddelbedrifter bør ta ansvar for sin vare og bare å sette i gang med tiltak som bringer vannkvaliteten dit at den oppfyller norske krav og det nye som EU-direktivet krever.

EU-direktivet setter maksimumsgrenser for giftstoffer (gruppe D i direktivet). Det er foreløpig ikke krav overfor norske vannverk, men næringsmiddelindustrien har fått dette kravet. Vannverk som leverer vann til næringsmiddelbedrifter bør ta ansvar på dette punktet og få sitt vann analysert på

disse parametrene. En prøveserie koster kr. 10.000- 20.000.

For de vannverk som oppfyller norske drikkevannsnormer, blir det altså ikke store endringer, men det er dessverre slik at de fleste vannverk ikke er godkjente og at de ikke oppfyller de norske normene. Det gjelder 1200 vannverk som forsyner ca. 1 mill. personer. For mange av disse vannverkene er det langt fram til målet som selvsagt må være å oppfylle kvalitetskravene til drikkevann. SIFF har anslått at dette krever en investering på ca. 3 milliarder kr.

I Fredrikstad, hvor jeg jobber, har vi dårlig tilgang på vann med bra kvalitet fra naturens side. Vi henter råvannet fra et innsjøsystem som henger sammen med Glomma, og vannet er påvirket av Glomma. Da man begynte å ta vann derfra, ble det bygd fullrenseanlegg. Dette var like etter krigen. Når vannet må fullrenses er det relativt enkelt å oppfylle norske normer og krav til drikkevann. Vårt vann er imidlertid bløtt, og vi oppfyller derfor ikke normen for godt drikkevann m.h.t. alkalitet og innhold av kalsium. Rentvannet er pHjustert med natronlut, men det er likevel korrosivt. Dette burde vi rettet på for lenge siden, og det hadde vi kanskje gjort uten EU-direktivet. Vi må imidlertid innrømme at direk-

tivet satte fart i oss fordi vi har mye næringsmiddelindustri som eksporterer varer til EU-land. EU-direktivet var derfor et viktig argument da vannverkstyret i 1993 vedtok å bekoste et doseringsanlegg for marmorslurry og CO2. Dette krever en investering på ca. kr. 500.000 og en årlig driftskostnad på ca. kr. 500.000.

Foruten å redusere korrosjonen hjelper karbonatiseringen oss til å sikre vannkvaliteten helt fram til abonnenten. Ledningsnettene har alltid hvert spylt jevnlig, men for å bedre vannkvaliteten fram til forbrukerne, må spylrutinene bedres slik at vannkvaliteten ikke forringes utover på nettet. Kommunen vil ha ansvaret for at det tas vannprøver ute på nettet.

Vi har bestilt en prøveserie av giftparametrene i gruppe D.

Nesten all min erfaring med vannforsyning har jeg fra anlegg med fullrensing, og dette innlegget er derfor preget av det.

Hva har EU-direktivet betydd for norske vannverk ?

Selv om EU-direktivets krav ikke er særlig annerledes enn de norske kravene, får EU-direktivet likevel betydning for norske vannverk fordi vi i Norge ikke har vært flinke nok hittil med å følge gjeldene normer og krav til drikkevannet vårt. EU-direktivet har vekket oss opp fra en dvaleriknende selvtilfredshet, og jeg synes det er direkte flaut for drikkevann-Norge at dette måtte til. Nå diskuteres det drikkevannskvalitet som aldri før. Det er bra, og det var på tide.

Vann-Norge har vært for "snille". Det gjelder både SIFF, vannverkseiere, kommuner og næringsmiddeltilsyn: Vi har vært for redde for å skape utgifter for abonnen-

tene, og vi har altfor ofte valgt "billige" og dermed som regel dårlige løsninger.

Hele fagmiljøet må dele på skylda, men en viktig faktor har vært illusjonen blant publikum om at vi har hatt "verdens beste" drikkevann, en annen viktig faktor er at SIFF ikke har hatt virkemidler til å gjennomføre krav og normer. Vi på grasrota har også med forundring observert en beslutningsvegring høyere opp i systemet for å få avklart hvor ansvaret for vannforsyningen skal være i statsapparatet.

Det har heller ikke vært positivt at vi har ventet på nye drikkevannsforskrifter i mange år.

Blant annet av ovennevnte årsaker leveres det derfor i Norge i dag gjennomgående dårligere vann enn vi burde i forhold til de mulighetene som vi har.

Delegering av ansvar kan ofte være effektivt, men å delegere ansvar for godkjenning av vannverk helt ned på kommunenivå, som det nå er planer om, tror jeg ikke vil bedre standarden på norsk vannkvalitet. Det kan bli slik at "bukken passer havressekken". Jeg tror myndigheten ikke bør delegeres lengre ned enn på fylkesnivå.

Mål for norsk vannforsyning

Vi har i Norge nå i de siste årene tatt et skipptak på avløpssiden. Det er nå på tide at vi tar et skipptak på drikkevannssiden. Det skal fortsatt på avløpssiden investeres mye i nitrogenfjerning, men satsingen på vannforsyningen bør kanskje først og fremst komme i de områder som slipper nitrogenfjerning i denne omgangen.

De nye drikkevannsforskriftene som nå kommer og EU-direktivet bør brukes til å gi en ny giv i norsk vannforsyning. Da må drikkevannsmyndighetene få et kontrollor-

gan med virkemidler til å presse fram nye løsninger.

Med det utgangspunktet Norge har med vannressurser, burde vi kunne sette oss det mål å få det beste drikkevannet i Europa. Norge markedsføres som et rent land. Det bør også bli et mål å kunne markedsføre vannforsyningen som "rent vann i et rent land". Vi bør ta mål av oss at det ikke skal være noe spørsmålstegn med norsk drikkevann.

En betingelse for at Norge skal hevde seg i konkurransen, er at det satses på kvalitet, og drikkevann kan ikke være noe unntak her. Norske vannverk bør spille på lag med næringsmiddelindustrien, turistnæringen, annen industri og abonnenter for øvrig ved å levere vann av høy kvalitet.

Det kan ofte bli et valg mellom pris og kvalitet, men innenfor rimelighetens grenser bør vi velge kvalitet. Det bør satses på kvalitetsbevissthet i alle ledd

Det bør være en målsetting at drikkevannet skal ha et varesertifikat med kvalitetskrav.

Norske vannforsyningsenheter er små. Jeg representerer et vannverk som forsyner ca. 100.000 pe. som er relativt stort i Norge, men likevel er vi små. Det er et lite miljø, og vi er få mennesker av hver fagkategori, for eksempel bare en med ingeniørutdanning.

Større fagmiljøer ville være mer utviklende og sikre bedre spesialkunnskaper. På grunn av geografien må det bli mange små enheter. Dette kan bøtes på med mer organisert samarbeid. NORVARs vanngruppe og Norsk Vannforening har gjort en bra jobb på landsplan. Jeg tror vi også burde samarbeide mer på regionplan/fylkesnivå. Initiativet til dette kan selvsagt tas lokalt, men der det ikke har skjedd, bør de nevnte foreningene være fødselshjelpere.